
TABLE OF CONTENTS

Іннола Новикова

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ СУЧАСНИХ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВ 4

Наталія Демчук

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МІЖНАРОДНОГО
СПІВРОБІТНИЦТВА ДЛЯ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ 8

Роман Безус

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВ З
ВИРОБНИЦТВА ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ 12

Арнольд Сокульський

УКРАЇНСЬКИЙ КОЗАЦЬКИЙ ПАНТЕОН 18

Олександр Бондаренко

ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК МІСТ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ В ОСТАННІЙ ЧВЕРТІ ХVIII – ПЕРШІЙ
ПОЛОВИНІ ХІХ ст.: ДОРАДЯНСЬКА ІСТОРИОГРАФІЯ 23

Наталія Ліба

ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 27

Діана Максименко

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ СТРАТЕГІЧНИМ РОЗВИТКОМ КАДРОВОЇ ПІДСИСТЕМИ 31

Лєнара Аджисєва

РЕФОРМА 1861 р. І ЗЕМЕЛЬНІ ВІДНОСИНИ В КРИМУ 35

УКРАЇНСЬКИЙ КОЗАЦЬКИЙ ПАНТЕОН

Сокульський Арнольд Леонідович

Національний заповідник «Хортиця», кандидат історичних наук, старший науковий співробітник, доцент
(Україна)

e-mail: alessia_85@mail.ru

РЕЗЮМЕ

Проблема увічнення пам'яті козацтва в Україні в світлі урядової постанови середини 60-х років залишається не вирішеною. Музеефікація острова Хортиця, спрямована маргінальною свідомістю адміністрації НЗ "Хортиця", лише здатна викликати культурний шок в її відвідувачів. Протистояти впливові контркультури в Україні повинні не лише державні, а й громадські сили.

Ключові слова: І. Сірко, П. Шелест, пантеїзм, пантеон, сакрал, цвинтар, цивілізація, семіотика.

РЕЗЮМЕ

Проблема увековечения памяти казачества в Украине в свете правительственного постановления середины 60-х годов остается нерешенной. Музеефикация острова Хортица, направленная маргинальным сознанием администрации НЗ "Хортица", только способна вызвать культурный шок у ее посетителей. Противостоят влиянию контркультуры в Украине должны не только государственные, но и общественные силы.

Ключевые слова: пантеизм, пантеон, сакральность, память, увековечение, казацкая культура.

ABSTRACT

The problem of the Cossackdom immortalization in Ukraine in the light of the government resolution of the middle of 1960-s hasn't been solved yet. The museumification of the Island of Khortytsya directed by the marginal consciousness of the National reserve "Khortytsya" is only capable to evoke the culture shock of its visitors. Both the governmental and social forces have to resist the counterculture in Ukraine.

Keywords: I. Sirko, P. Shelest, pantheism, pantheon, sacral, cemetery, civilization, semiotics.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Щодо оформлення Пантеону героїв в Україні, то ця ідея не раз витала і в просторі, і в часі, але так і не знайшла свого розв'язання. Особливість нашої культурної пам'яті така, що останки перших національних героїв втрачені назавжди, включно з козащиною.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Пантеон (Pante – обожнювання Всесвіту (пантеїзм), чи обожнювання пам'яті першопредків, походить із давньогрецької πάνθειον – храм чи місце, присвячене всім богам, від πάνθεζ – все і θεός – бог) – "храм всіх богів". Німецький філософ Шлейермахер підкреслював, що пантеон (пантеїзм) є утаємничений релігійний натуралізм. Взагалі "пантеїзм" є утаємничена релігія німців". Шопенгауер вважав пантеїзм, насамперед, формою атеїзму. Номенклатура "пантеїзм" сходить до Дж. Толанда, опублікуваного в 1720 р. твір під назвою "Panteisticon". У цій формі пантеїзм має чотири основні сутності:

- теомоністичний пантеїзм – простір, заповнений тільки існуванням Творця. Без якого Всесвіт не може існувати об'єктивно. Як akosmos – філософське і релігійне вчення, сповідуючи погляди про ницість світу; в найбільш чистому вигляді зустрічається в індійській філософії (vedentae) та в ідеалізмі Берклі.
- фізіомоністичний пантеїзм стверджує, що існує тільки світ, природа, яку можна вважати Творцем, тим самим позбавляючи Творця самостійного існування в природі (Оствальд, Геккель, Тен);
- трансцендентний (містичний) пантеїзм, який означають за звичаєм як панентеїзм;
- імманентно-трансцендентний пантеїзм, згідно якому Творець присутній у всіх речах (Спіноза, німецький ідеалізм, Гете, Шлейермахер, Ейкен) [6, с. 16, 330]. Таке постулювання святості сакральності, безумовного вшанування виявляється в німецькому ідеалізмі Спінози, Гете, Гердер, Якобі та ін. Сутність пантеїзму певним чином заглиблюють і доповнюють і сутність Пантеону.

Пантеон в культурологічному сенсі – сакральна споруда, присвячена першопредкам (архетипам) або місцевість чи видатне урочище-пам'ятка: Аскольдова Могила, Кам'яна Могила, Мамаєв Курган (Волгоград) тощо.

Пантеоном називався храм, споруджений в Римі на початку нової ери, а склався (відбудований, декілька разів відреставрований) в II ст., являв собою ротонду з портиком і шклянним куполом (діаметром і висотою 44 м). Такі пропорції відповідали правилам "золотого перетину". В сакральній архітектурі храмів римської й середньовічної Європи. Купола мають отвори посередині, що відповідають внутрішньому об'ємі циліндра й півсфери. Через цей отвір в куполі діаметром 9м проникає денне світло [7, с. 45].

За композицією й конструктивним вирішенням Пантеон визначається класичною ясністю і цілісністю композиції внутрішнього простору, величністю художнього задуму. Спеціалісти не виключають, що в будівництві храму приймав участь Аполлдор Дамаський [10]. З 609 р. Римська ротонда стає церквою Санта Марія ад Мартирес (вживається також назва Санта Марія Ротонда). В одній з бокових капел Пантеона похований Рафаель (Rafael), тут же поховали першого короля об'єднаної Італії Віктора Еммануїла й Умберто [8, с. 45].

Пантеони існували в багатьох первісних цивілізаціях, існують досі і в розвинутих країнах світу. Насамперед у тих, де суспільство вирізняється артеріальним тиском крові, здатним проявити силу волі і відстояти свої цінності і святині. Є вони в Лондоні, Парижі, Празі, Кракові, Москві, тощо.

Величні пантеони, де зберігаються останки найвидатніших архетипів нації мають певну відмінність від братських могил, громадських цвинтарів, пам'яток історії та археології (культурна спадщина). Кожна історична епоха своїми архетипами й культурною спадщиною може скласти певні стратиграфічні поля пам'яті окремого народу. Пантеон героїв, дещо відмінне, від загального поняття культурна спадщина. Panthe – це сакрал, що обожнює пам'ять першопредків. Філософ Шлейермахер підкреслював, що пантеон або пантеїзм є утаємниченим релігійним натуралізмом, а "пантеїзм є утаємниченою релігією німців". Шопенгауер відносив пантеон і пантеїзм до форм атеїзму, яких нараховував, про що йшла мова вище, аж чотири. Отже, обидва об'єкти пантеон і пантеїзм мають трансцендентну (містичну природу).

Сакральні об'єкти, споруджені в багатьох районах світу, де покояться видатні особистості націй, яким той чи інший етнос зобов'язаний вічно виявляти шану і вдячність. В Парижі – це Собор інвалідів, в Польщі – замок Вавель у Кракові, в Росії – Успенський собор Московського Кремля, Петропавлівський собор в Санкт-Петербурзі, Вестмінстерське абатство (монастир) в Англії, Кафедральний собор Святого Віта в Празі. Прийнято вважати всі ці пантеони, як якийсь особливий обов'язок уваги до пам'яті людей, які внесли найбільший вклад в геополітичну історію країни.

Щодо оформлення Пантеону героїв в Україні, то ця ідея не раз витала і в просторі, і в часі, але так і не знайшла свого розв'язання.

Щоб освячувати, треба визначитись, яких героїв, якої доби увічнювати? Якщо підходити хронометрично, то їх можна ставити з появи першої білої хати, що постала на теренах України ще в неолітичні часи (Майданецька, Танська та інші археологічні пам'ятки Черкащини).

Якщо відшукувати найгероїчнішу епоху в семитисячній історії України, то їх декілька, якій віддати перевагу?

Етноміфологія Кіммерії і Скітії знає імена Табала, Хілака, Теушли, скитських царів Скіла, Таргітая, Атея, Аріанта, мудреця Анахарсіса. Скіла й Анахарсіса соплеменники стратили за зраду предківської віри і звичаїв, Скіла – за уподобання ритуалам Діоніса, Анахарсіса – за уподобання культу Кібели.

Зрадження святих упавших за Вітчизну предків вважалось найбільшим злочином. Згадаймо дискурс двох владик скіфо-перської війни – дві тисячі років тому, скіфа Іданфірса і перського деспота Дарія I. Іданфірс заявляє Дарію I – “хочете пізнати нашу силу, знайдіть і потривожте могили наших предків – тоді ви пізнаєте наші можливості – передавав Геродот [1]. Найсакральнішими цінностями скитів були батьківські традиції і могили предків. Звідси починалася воля народу, його артеріальний тиск крові. Вони відстояли свою придбану в боях Вітчизну. Діти природи, над усе шанували її закони, народні звичаї, обряди, архетипи віри. Скітський світ зі своїми богами, легендами, золотими сокирою, чашою і плугом та ярмом, уособлюючи і тваринників-кочовиків, й осіле землеробство, ревно оберігав родові цінності, причетність до худоби, обожнюючи тваринний і рослинний світи, створивши унікальне мистецтво звіриною стилю. Вони зупинили і присікли сподівання Дарія I Великого покорити країни Середньої Азії і Кавказу.

Не менш героїчна – дружинна доба Давньоруської епохи нашої історії, яка зберігає немало імен достойних Пантеону, таких як Святослава Хороброго, його онуків Ярослава Мудрого і Мстислава Удалого – останнього богатиря дружинної доби. Він – князь

Тмутараканський і Чернігівський, син Київського кн. Володимира Святославича (дев'ятий син), у 1023 р. в герці з черкеським князем – богатирем Редедою, останнього удушив. У цю легендарну шеренгу можна заносити і Данила Романовича Галицького (бл. 1201–1264 рр.) – героя битви на Калці (1223 р.), кн. Новгородського (з 1210 р.), Галицького (з 1219 р.) [3, с. 192].

Принагідно згадаємо те, що в 1223 р. на Калці першими зустріли смерть 80 руських богатирів, які були розстріляні з монгольських луків в перші години битви. Врятувалися втечею лише галицькі князі Роман і Данило.

Всі вони і Святослав Хоробрий, і Данило Галицький, і 80 русичів-богатирів бували на легендарній Хортиці – чи не тут найсакральніше місце для всеслов'янського пантеону. Тут за тисячолітню слов'янську державність зупинялися всі володарі Русі, йдучи по шляху із варяг в греки.

Особливість нашої культурної пам'яті така, що останки перших національних героїв втрачені назавжди, включно з козащиною.

М. С. Грушевський виділяв в історії українського козацтва понад 60 гетьманів. Не всі вони в порівнянні з чотирма попередниками можуть заповнити третій наш – український козацький Пантеон. Однак, перша шеренга великих козаків може бути продовжена звичайно Богданом Хмельницьким, Петром Дорошенком, з того ж роду Михайлом Дорошенком, Іваном Сірком, Іваном Мазепою, Костянтином Гордієнком. Прах трьох гетьманів Б. Хмельницького, Михайла Дорошенка, Тараса Трясила уже не знайти. Хмельницький був похований 23.08.1657 р. в своїй родовій Іллінській церкві в Суботіві, пізнішими дослідженнями слідів праху не виявлено. Як і його старшого сина Тимоша, місце поховання якого досі не локалізовано. Менший його син Юрій, “князь Сарматський, Малої Росії – України і вождь Війська Запорозького”, страчений турками в Кам'янець-Подільській фортеці в 1685р. [2, с. 26–27, 194–195, 470, 477, 480].

Федорович (Тарас Трясило) – гетьман запорозького козацтва, 1630 р. очолював повстання проти Речі Посполитої, у 1632–1633 рр. Воював також проти Московії на боці урядових сил Речі Посполитої. Джерела “Смутного времени” Московії пам'ятають, що він спільно із П. Сагайдачним ходив на Москву. Тарас Трясило був страчений за невизначених обставин поляками. Народна пам'ять зберігає свідчення про героя, стверджуючи, що в межах села Добра Надія Томаківського району на Дніпропетровщині, супроти Чортомлицької Січі довго стояв кам'яний хрест з текстом: “...тут лежить сила Тараса Трясила” [4].

Михайло Дорошенко кар'єру гетьмана і воїна закінчив у травні 1628 р. при переправі через річку Альму (за Бахчисараєм). Його внук Петро Дорошенко – найдраматичніша постать

козацької історії другої половини XVIII ст., похований в с. Ярополче під Москвою. Обидва гетьмани з одного роду, їх віддалені нащадки М. Гоголь, Н. Гончарова (дружина О. Пушкіна) та Дмитро Дорошенко (історик та політичний діяч доби УНР) – пише історик Ю. А. Мицик [5, с. 156–171].

Іван Виговський (?–27 березня 1664 р.) – особистий писар Богдана Хмельницького до 1650 р., Генеральний писар держави Богдана Хмельницького і Гетьман Війська Запорозького 1657–1659 рр.

В 1658–1659 рр. щент розбив військо Московської держави під Конотопом за допомогою кримського хана Мехмеда IV. У вересні 1659 р. передав булаву Юрію Хмельницькому. Був арештований поляками і козаками гетьмана Павла Тетері і страчений в ніч з 26 на 27 березня 1664 р. в селі Вільховець на Київщині. Відмітимо, що й видатного козацького полковника Івана Богуна поляки не без участі Тетері розстріляли десь в Сіверській Україні. За свідченням чернігівського літопису Івана Виговського та його дружину поховали у великому склепі Манявського монастиря, але враховуючи сумніви щодо свідчень цієї пам'ятки, обставини поховання нащадків Виговського фактично є спірною. З 1991 р. у Львові є вулиця Виговського. У Луцьку меморіальна дошка І. Виговському на споруді Художнього музею. Це і все його увічнення [2].

Останки легендарного отамана Запорозької Січі з 1663 р. (з перервами) Івана Дмитровича Сірка (?–1680), великого козацького полководця (виграв понад 55 битв), учасника Хмельниччини. В 1672 р. Був засланий до Сибіру (Тобольський острог), а звільнений на вимогу низового козацтва і польського короля Яна III Собеського. Боровся проти кримсько-османської агресії і балансував, як політик, між Польщею і Росією в прагненні збереження політичної автономії Січі.

Біографи Івана Сірка І. Каманін, Д. Яворницький, О. Апанович та ін. вважали, що з кінцем управління Січчю І. Сірком почала занепадати героїка Запорозького козацтва. З 1686 р. Запорозька Січ прийняла подвійний протекторат Росії і Польщі.

І. Сірко осліваний у народних піснях, думах, переказах. Перепохований в курган Бабина Могила в 11 км від села Капулівка Нікопольського району на Січеславщині. Меморіальна ситуація його пантеону потребує підтвердження автентичності його черепа зі скелетом. Пенати І. Сірка в С. Грушівка, де була пасіка отамана і місце його смерті також потребують впорядкування й любові.

І. Головка (Гордієнко Кость (?–1733) – кошовий отаман Чортомлицької, Кам'янської, Олешківської Січей (1702–1730 рр., з перервами). Випускник Києво-Могилянської колегії.

Очоловав операції проти російських фортець, збудованих в межах Вольностей Війська Запорозького Низового. З опозиції до Івана Мазепи став його спільником у березні 1709 р. На чолі з 8-тисячним Військом Запорозьким виступив на зустріч Мазепі і Карлу XII, а 28.03.1709 р. уклав угоду зі шведським королем Карлом XII про шведську протекцію і про спільну боротьбу проти московського царства. Разом з І. Мазепою і Карлом XII відступив у Бендери. Після смерті Мазепи підтримував гетьмана Пилипа Орлика. З весни 1711 р. Очоловав опір поверненню козаків до Росії. Похований на Кам'янській Січі 1733 р. Зображення кам'яного хреста на могилі кошового К.Гордієнка (гравюра кінця XIX ст.) вперше опублікована Д. Яворницьким. Нині рештки Кам'янської Січі, що стала філією Хортицького заповідника з 30.09.2009 р. завдяки не зваженому протекціонізму тодішнього Президента України В.А. Ющенко, передані як філія НЗ “Хортиця”, не забезпечені надійною охороною й експозиційним показом. Пам'ятка потребує серйозного впорядкування, музеїфікації та налагодження її експозиційного використання. Хрест на могилі Костя Гордієнка добре було б закрити капличкою, як це зроблено на могилі Петра Дорошенка в Підмосков'ї.

Щодо Олешківської Січі (Цюрюпинськ, 15 км від М. Херсона) її локалізація потребує наукового обґрунтування. В олешківських пісках “Магизин” від росіян 1770-х років помилково видається за Олешківську Січ (1711–1728 рр.) [9, с. 96–101, 248].

В постгероїчну добу козацтва XVIII-го століття на народну шану заслуговують: Дем'ян Ігнатович Многогрішний (1631–1703 рр.) – “зарыт без особых почестей” в невідомому місці російської тундри.

– Іван Самійлович Самойлович (1630–1690 рр.) – замучений в Тобольському острозі і похований в невідомому місці.

– Іван Ілліч Скоропадський (1646–1722 рр.) – похований був в с. Гамаліївка (Сумської обл.) в церкві Святого Харлампія, де в радянські часи розміщався токарний цех Шосткінської виправної колонії суворого режиму. Там біля меморіальної дошки стояв металевий бак зі стружкою. На даний час могила гетьмана продовжує знаходитись на території колонії, доступу до неї немає. Проте його могила була потривожена й розграбована ще на зорі Радянської влади, все що там знаходилося було викинуто як непотріб.

– Павло Полуботок (1660–1724 рр. – закатований в Казематі Петропавлівської фортеці і був похований в Санкт-Петербурзі на Самсонівському кладовищі. Кладовище не збереглося.

– Данило Павлович Апостол (1654–1734 рр.), могилу слід шукати на місці церкви Преображення Господнього в с. Великі Сорочинці Полтавської області.

– Кирило Григорович Розумовський (1728–1803 рр.) – похований у Воскресенській церкві в Батурині. Могила була пограбована в 20-ті роки минулого століття.

– Павло Петрович Скоропадський (1873–1945 рр.) – похований в Оберстдорфі, Німеччина (стан поховання невідомий).

Не забудьмо згадати останнього кошового отамана Нової Січі, легендарного в'язня Соловецького монастиря Петра Калнишевського (1691–1803 рр.), який жив в трьох століттях. Завершив життя в тому ж монастирі, будучи звільнений Олександром I, що ненавидів свою бабку Катерину II. Прожив Калнишевський 112 років і був похований на фасаді Преображенського собору. Посланий М. Киценком для вивчення ситуації, працівник Запорізького облуправління культури О. С. Заїка свідчив, що вся площа перед Преображенським собором була заасфальтована на початку 70-х рр. Під асфальт попало і поховання отамана.

Можна на наш погляд вважати козацьким пантеоном увічнення героїв Берестецької битви 1651 р., де 300 козаків загинули в жорстокій битві, оточені армією Яна II Казимира 28.06. – 10.07.1651 р. Думається, що за своєю архетипною сутністю лише Берестечко може вшановуватись реально як загальнонаціональний козацький Пантеон. Але він ні в часі, ні морально не охоплює всю страждальницьку козацьку долю України. Потрібна реалізація загальнодержавної програми, оголошеної 1965 р.

Однак, ідейно-тематична спрямованість НЗ “Хортиця” була довільно підмінена тематикою космополітичного характеру в приватних інтересах невеликої корумпованої групи “спеціалістів” 2002–2004 рр. За генеральним планом розвитку козацького заповідника тут реалізовувались: об’єкти доби середньої й пізньої бронзи, скіфський стан, експозиція фрагментів суден військової флотилії часів російсько-турецької війни 1735–1739 рр., інші об’єкти монументальної біжутерії, які за фахово-художньою сутністю не мають відношення до козацької тематики. Загальноукраїнський проект козацького меморіалу середини 60-х рр. ХХ ст. підмінили вульгарно-гротескною пародією, використовуючи загальний історичний контекст козацької Хортиці.

В розкозачуванні країв козацьких помаранчева влада пішла далі. В знак 300-річчя знищення Запорозької Січі (Чортомлицької 1652–1709 рр.) адміністрація Президента України В.А. Ющенка передала, нібито зі згоди Херсонської області, залишки найкраще збереженої Кам’янської Січі (1709–1711 рр., 1730–1733 рр.) НЗ “Хортиця”. Тоді це пояснювалось, що така централізація дозволить музеїфікувати рештки цієї Січі, зберегти могилу з кам’яним хрестом Костя Гордієнко – відкрити сюди туристичні потоки. Готуючись до гопакедії по відзначенню

300-річного ювілею з моменту знищення козацької твердині Запорозжя російською регулярною армією, очолюваною командуючим, генералом Текелією – сербом за походженням, розпочали готувати пам’ятку Кам’янської Січі до врочистостей, що закінчилось безпрецедентним зведенням кам’яно-цеглиних й земляних псевдофортифікацій, яких не було в козацькі часи існування цієї Січі.

За своєю природою мис річки Кам’янки, де розміщлася Кам’янська Січ настільки живописні і експозиційні, що подібна потьомкінська буфонада була річчю не потрібною. Говорилось, доводилось, але молоді хижакі будь-що прагнули ситуативно пропіаритись, вивищитись, не переймаючись історичною правдою.

Минуло 40 років з часу прийняття урядової постанови про увічнення пам’ятних місць, зв’язаних з історією запорозького козацтва, фактично в межах історичних земель Вольностей Війська Запорозького, куди нині входять майже п’ять південно-східних областей України, але тут нічого путнього не з’явилося. Винятком можуть бути два монументальні пам’ятники в містах Одесі й Жовтих Водах. Перший представляє двуфігурну композицію Богдана Хмельницького з його бойовим соратником, кримським ханом Тугай-беєм. Жовтоводський монумент передає в бронзі чудово виконану композитивно групу Богдана Хмельницького із соратниками Данилом Нечаєм і Іваном Богуном.

В 1971 р. і був насипаний шістнадцятиметровий курган біля споруди Музею історії Запорозького козацтва на острові Хортиця, розмиваючись в просторі і часі, нині слугує забавою для школярів, які приїжджаючи до музею, долають цю висоту за один прийом від підніжжя до вершини. Ще тут встановлено “найвищий” в краї (вважає адміністрація НЗ “Хортиця”) флагшток з державним прапором України, поруч з православним хрестом. Що означає цей синтез, ніхто пояснити не поспішає. Лише в середовищі мислячої частини відвідувачів заповідника виникають запитання, на які екскурсоводи не спроможні скласти відповідь. Таких не конституційних ноу-хау адміністрація заповідника встановила немало, зокрема, значну кількість монументальної біжутерії в залізі, бетони, дереві... Її перелік досить численний – це і модель гранітної крашанки, розфарбованої й орнаментованої червоно-білим, і гранітний Мамай в зелених тонах, і беззмістовний обеліск організатору запорозького козацтва і засновнику Хортицької Січі (1552–1558 рр.), українському православному князеві Дмитру Вишневецькому (Байді), і зовсім не монументальний, гранітний Тарас Бульба – більш схожий на спотворений образ з джок для хлібного квасу. Господарі Хортиці і місцева влада продовжують влаштувати в колісці козацтва дубові алеї російським акторам, яких українці не чекали, а ще місцева влада, під патронатом глави українського уряду М. Азарова, готує встановлення в благородних матеріалах монумент Б. Ступці.

Щодо монументу “Козаки на чатах”, то запроєктована дванадцятиметрова бронзова скульптура на Хортицькому кургані пережила справжнє фіаско. Місцева влада, опираючись на кремлівську протекцію і київську інертність, зробили все аби козацький монумент не постав на о. Хортиці. Заради справедливості треба сказати, що місцевий художник В.К. Дубінін так і не спромігся виконати перехідну модель двохфігурної композиції (козаків-вершників). Одним словом, не має досі ні скульптурно-інженерного забезпечення для виготовлення монументу “Козаки на чатах”, ні бажання у місцевої влади щодо його встановлення.

Водночас, запланований монументальний пам’ятник в Запоріжжі і паркова скульптура на о. Хортиця до шевченківського 200-річного ювілею також не будуть реалізовані. Причини ті ж самі – цинізм і інертність влади і виконавців до української історії, до української суті. Багаторічний досвід спостережень засвідчує, що місцева влада панічно боїться монументальних пам’ятників, і козацтву, і Шевченку! Їх орієнтиром волі є монументи Ф. Дзержинського на майдані Свободи і В. І. Леніну на майдані ім. В. Леніна, що над Дніпрогесом ім. Леніна, в кінці проспекту ім. Леніна..., інше монументальне сміття в сучасному місті явлене окремими обелісками, меморіальними дошками, що не витримують жодної оцінки.

Звичайно, адміністрація НЗ “Хортиця”, ні трубадури російської контркультури в місцевих владних колах не погоджуються з фактом відсутності козацької тематики на о. Хортиця, яка, фактично, підмінена електичною буфонадою на зразок викарбованих на псевдопокліному хресті з східної сторони будівлі Музею вульгаризованих текстів сучасного козацтва “верховного отамана” О.Панченка.

Вплив контркультури в Україні продовжує демонструвати негативні наслідки. Українська культура ще не здатна протистояти русифікаторському впливові на фундаментальні і пріоритетні принципи і цінності української національної культури: мови, освіти, кінемистецтву, мас-медіа. Проте процес “революції свідомості” ще не поширився у всіх верствах населення. Українська культура досі не сформувала власної культурної парадигми щодо чужинецьких впливів, подолання власного інфантілізму як соціальної хвороби. Проникнення

російської культури в українську відбувається стихійно і організовано – через змішані шлюби, міграцію, вахтові форми роботи, інші форми русифікації; організоване розповсюдження в Україні писемних форм російської культури, найбільше за підтримки урядових чинників, а також активного вторгнення російської культури.

В умовах відсутності українського мовно-культурного середовища, що робить подальше існування української культури й української держави в цілому проблематичним.

Пояснюючи український феномен, Д. Сахаров підкреслював “Яка пам’ять культури – така й культура пам’яті”. Йдеться про націонал-демократичну еліту України. Вона активно, нібито, взялася за руйнування радянської системи для виборення й зміцнення Україною незалежності, але після того як політична, культурологічна еліта, вичерпавши себе в руйнації невинної тоталітарної системи, не спромоглася старі форми замінити національними (козацькими) цінностями, не змогла віднайти собі іншого застосування.

Нині стара, але владна номенклатура налаштована “керувати” суспільством і далі, накопичуючи первісний капітал, розподіляти, формувати окремі права і привілеї та жити “по поняттям”, а не за моральними принципами.

Зовнішні і внутрішні фактори державного буття нині мало сприяють адаптації до нових історичних, політичних, економічних умов. Європейська інтеграція України продовжує залишатись примарною в умовах оточення її специфічними сусідами на північному сході. Примарні і молочні ріки в киселевих берегах, куди нас запрошують в черговий союз.

Отже, більшість українських козацьких гетьманів упокоїлись на чужині, сліди 5 могил гетьманських знаходяться в інших державах, – наголошують історики. Безумовно, П. Ю. Шелест свого часу мріяв надати цій проблемі загальнонаціонального значення. Статус національний носять у нас багато заповідників, музеїв, але загальнонаціональний Пантеон так і не склався. Через егоїстичність і недолугість тодішньої політичної системи не дозволили йому реалізуватись і на легендарній Хортиці. Немає чогось подібного і на славетній козацькій землі – Січеславщині, ні в стольному Києві. Тоталітаризм в такому тяжкому вигляді як у нас, ще не став історією, це наша реальна повсякденність.

ВИСНОВКИ

Вплив контркультури в Україні продовжує демонструвати негативні наслідки. Українська культура ще не здатна протистояти русифікаторському впливові на фундаментальні і пріоритетні принципи і цінності української національної культури: мови, освіти, кіномистецтву, мас-медіа. Проте процес “революції свідомості” ще не поширився у всіх верствах населення.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Геродот. История в девяти книгах / Перевод и примечания Г. А. Стратоновского. – Л. : Наука, 1972.
2. Грушевський М. Історія України-Русі / М. Грушевський // Т. VIII, IX, X. – К. 1995–1998; Антонович В. Б. В. А. Бей // Исторические деятели Юго-Западной России в биографиях и портретах. – 1983. – Вып. 1. – С. 26–34; Крип’якевич І. П. Історія України / І. Крип’якевич // Львів. – 1990. – С.194–195, 203; Яворницький Д. І. Історія запорізьких козаків Т. 1. / Д. І. Яворницький. – Львів, 1990. – С. 470, 477, 480.
3. Довідник з історії України / [за ред. І. Підкови і Р. Шуста]. – К. : Генеза, 2001.
4. Мицик Ю. А. Михайло Дорошенко / Ю. А. Мицик // Україна в минулому. – К. ; – Львів, 1994. – Вип. 5. – С. 156–171.
5. Сокульський А. Л. Щоденник польових обстежень 2012 р. / А. Л. Сокульський // Щоденник (рукопис).
6. Философский словарь основан Генрихом Шмидтом / Г. Шмидт // Переработанное издание под редакцией проф. Георги Шишкоффа, 22 изд. – М. : Республика, 2003.
7. Там само.
8. Там само.
9. Яворницький Д. І. Історія Запорізьких козаків. Т. 1. / Д. І. Яворницький. – Львів, 1990. – С. 96–101; Сокульський А. Л. Звіт археологічних досліджень Кам’янської Січі в 1971–1974 рр. // Інститут археології НААН, 1975; Сокульський А. Л. До питання про локалізацію та архітектурне облаштування Олешківської Січі / А. Л. Сокульський // Краєзнавство. – 2011. – № 2. – С. 248.
10. Аполлодор Дамаський [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.wikipedia.org/w/index.php.title=oldid=55584722>